

Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitys 2025

Aluehallitus 29.10.2024
2123/02.00.00/2024

Valmistelija talousjohtaja Aija Suntioinen, p. 040 185 9985

Selostus asiasta **Yleistä**

Keski-Suomen hyvinvointialueen vuoden 2025 talousarvion valmistelu on käynnissä. Aluehallitus antoi vuoden 2025 talousarvion valmistelun suunnitteluohjeet kokouksessaan 4.6.2024 ja talousarvion valmistelun tilannetta on käsitelty aluehallituksessa syyskuun aikana. Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitys julkaistiin 9.10.2024.

Keski-Suomen hyvinvointialueen talouden alijäämän kasvu tulee taittumaan ja vuonna 2025 alijäämä tulee olemaan huomattavasti aiempia vuosia pienempi. Hyvinvointialue tekee merkittävän tulosparannuksen vuonna 2025 ja talouden tasapaino saavutetaan vuonna 2026.

Hyvinvointialueen taloudellinen toimintaympäristö on tiukentunut samalla kun asukkaiden palvelutarpeet kasvavat. Talousarvio on laadittu huomioiden nämä realiteetit, ja sen tavoitteena on turvata toimivat ja yhdenvertaiset sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut sekä pelastustoimen palvelut Keski-Suomessa.

Talouden ja toiminnan kokonaiskuva

Hyvinvointialueen talouteen ennustetaan merkittävää tulosparannusta vuodelle 2025 ja talouden tasapaino saavutetaan vuonna 2026. Vuoden 2025 talousarviosta esitetään 31,6 miljoonaa euroa alijäämäistä. Vuoden 2027 tulos on taloussuunnitelmassa ylijäämäinen ja hyvinvointialueen alijäämien kattaminen saadaan alkuun.

Vuodelle 2025 suunniteltu tulosparannus perustuu rahoitukseen tehtävään jälkikäteistarkistukseen (67 miljoonaa euroa) sekä vuodelle 2025 suunniteltuihin talouden sopeuttamistoimenpiteisiin (53 miljoonaa euroa).

Valtio on tehnyt vuoden 2024 aikana päätöksiä, joiden takia Keski-Suomen hyvinvointialueen rahoitus on supistunut. Julkisen talouden suunnitelman mukaisten tehtävämuutosten vuoksi hyvinvointialueen vuoden 2025 rahoitusta leikataan kevään kehysriihen päätösten mukaisesti lähes 20 miljoonaa euroa. Lisäksi syyskuussa julkaistujen, kuntien vuoden 2022 diagnoositietoihin perustuvien rahoituslaskelmien päivitysten myötä arvio hyvinvointialueen rahoituksesta väheni 6,6 miljoonaa euroa.

Talouden kääntäminen ensin tasapainoiseksi ja sen jälkeen ylijäämäiseksi tapahtuu suunnitelmakauden aikana, mutta siitä huolimatta kertyneitä alijäämiä ei ehditä kattamaan lainsäädännön edellyttämässä aikataulussa vuoden 2026 loppuun mennessä. Vastaava tilanne on valtaosalla hyvinvointialueista. Julkisen talouden suunnitelmassa on mukana hyvinvointialueiden yhteenlaskettu alijäämäkertymä, joka on -1,8 miljardia euroa.

Henkilöstömuutokset

Talousarvioesitys sisältää talouden sopeuttamistoimenpiteet, joilla

tavoitellaan yhteensä 53 miljoonan euron vaikutuksia vuonna 2025. Sopeuttamistoimenpiteet on suunniteltu täydentämään jo tehtyjä ja tekeillä olevia toimenpiteitä. Toimenpiteet sisältävät toimintamallien muutoksia, henkilöstövähennyksiä sekä organisaation merkittävän virtaviivaistamisen organisaatiomuutosten myötä.

Organisaation virtaviivaistamista tehdään vähentämällä johtajien ja päälliköiden määrää ja karsimalla hallinnollisissa tehtävissä toimivien henkilöiden määrää. Talousarviossa suunniteltujen toimenpiteiden henkilövaikutuksia käsitellään parhaillaan neljänsissä yhteistoimintaneuvotteluissa. Vaikutukset kohdistuvat kaikille kolmelle toimialalle ja henkilöstövähennykset koskettavat yhteensä 247–252 henkilöä tai työtehtävää. Johtaja- ja päällikkötehtäviä vähenee 37 vuoden 2025 aikana, joista neljä konsernipalveluista, 30 sosiaali- ja terveyspalveluista ja kolme pelastuspalveluista. Kaiken kaikkiaan henkilöstön määrä vähenee seuraavasti: konsernipalveluissa 55–60 henkilöä ja liikkeenluovutuksen kautta 30 henkilöä, sosiaali- ja terveyspalveluissa 30 henkilöä ja liikkeenluovutuksen kautta 129 henkilöä sekä pelastuspalveluissa 3 henkilöä. Johtaja- ja päällikkötehtäviin tehdään merkittäviä supistuksia ja niukkenevat henkilöstöresurssit kohdennetaan asiakas- ja potilastyötä tekeviin.

Hyvinvointialueen palveluiden järjestäminen turvataan siten, että alueen asukkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut järjestään lainsäädännön velvoitteiden mukaisesti.

Palveluverkon uudistaminen

Sosiaali- ja terveyspalveluiden palveluverkon uudistamisen toimenpiteitä viedään eteenpäin vuoden 2025 aikana. Vuokramenoista ei vielä vuoden 2025 aikana pystytä merkittävästi säästämään, sillä useat sopimukset ovat voimassa 31.12.2025 asti. Jämsän Terveys Oy:n liikkeenluovutuksen vaikutukset näkyvät niin ikään taloudessa asteittain.

Vuonna 2025 tulorahoituksella ei pystytä kattamaan välttämättömiä investointimenoja ja tästä syystä on tarpeen käynnistää prosessi hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamiseksi. Hyvinvointialueen tarvitsema lisälainanottovaltuus vuodelle 2025 on 15 miljoonaa euroa.

Valtiovarainministeriö on nimennyt kuusi hyvinvointialuetta valtion kanssa käytäviin tukikeskusteluihin. Alueisiin kuuluvat Keski-Suomen, Lapin, Kanta-Hämeen, Satakunnan, Itä-Uusimaan ja Vantaa-Keravan hyvinvointialueet.

Henkilöstö on Keski-Suomen hyvinvointialueen tärkein voimavara. Henkilöstön sitoutuminen tavoitteisiin ja esihenkilöiden vahva lähijohtaminen luovat pohjan hyvinvointialueen kestäväälle toiminnalle ja palveluille.

Asiakasmaksut

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja koskevaan lainsäädäntöön ehdotetut muutokset ovat hyväksytyt 3.10. Terveyspalveluiden asiakasmaksuihin on esitetty sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksuasetusta vastaavat korotukset 1.1.2025 alkaen. Asiakasmaksujen enimmäismääriä korotetaan perusterveydenhuollossa pääsääntöisesti 22,5 prosentilla ja erikoissairaanhoidossa pääsääntöisesti 45 prosentilla. Maksutulojen kertymään vaikuttavat myös muut tekijät kuten terveydenhuollon maksukatto ja palveluiden käyttö.

Toimialojen katsaukset vuodelle 2025

Konsernipalveluiden toimialalla talousarvio sisältää 8,5 miljoonan euron sopeutustoimenpiteet, joiden talousvaikutukset jakautuvat vuosille 2025–2026. Hallinnossa ja tukipalveluissa toteutetaan merkittävät henkilöstövähennykset irtisanomismenettelyin sekä henkilöstöpoistumaa hyödyntämällä. Toimialan johtamisjärjestelmään ja organisaatorakenteeseen tehdään muutoksia, joiden seurauksena lakkautetaan yksi palvelujohtaja ja kolme pääliiketohtavaa. Sairaala Novan tekninen huolto ulkoistetaan ja hankitaan jatkossa ulkoiselta toimijalta siten, että nykyinen henkilöstö siirtyy uuden palvelutuottajan palvelukseen. Henkilöstöravintola Poukaman ja kahvila Solinan toimintaan ja tiloihin haetaan ulkopuolinen toimija. Vanhus- ja vammaispalveluiden asukasvuokrien yhtenäistäminen aloitetaan 1.4.2025 alkaen siirtymäsäännökset huomioiden. Tietojärjestelmiä arvioidaan vaikuttavuuden näkökulmasta. Hallinnon käytössä olevia tiloja tiivistetään entisestään. Hallinnon ja tukipalveluiden toimintatapojen määrätietoista kehittämistä jatketaan.

Sosiaali- ja terveystaloudessa talousarvioesitys sisältää noin 45,6 miljoonaa euroa sopeutustoimenpiteitä, joiden talousvaikutukset jakautuvat vuosille 2025–2026. Henkilöstömäärärahoja tullaan vähentämään pääasiassa sijaismäärärahoista. Henkilöstömitoituksen muutos toteutetaan ympärivuorokautisessa palveluasumisessa sekä omassa että ostetussa palvelutuotannossa. Vuokratyövoiman hankintaa sekä asiakaspalveluiden ostoja erikoissairaanhoidossa ja lastensuojelussa tullaan vähentämään. Palvelutuotannon hankintaa suunnitellaan toteutettavan ostopalveluna Keuruu-Multia alueen avosairaanhoidon vastaanottopalveluiden hankinnalla. Kotihoidon oma tuotanto muutetaan ostopalveluina tuotettavaksi kumppanuusmallilla. Henkilöstömäärää vähennetään erityisesti asiantuntija- ja johtotehtävissä. Vastuualueiden määrä vähenee neljästä kolmeen, palvelualueiden määrä vähenee seitsemästätoista kymmeneen. Johtamistehtävistä vähenee yhteensä 30 johtaja- ja pääliiketohtavaa vuoden 2025 aikana. Muutoksien henkilöstövaikutuksia on käsitelty kuluvan vuoden kevään ja syksyn yhteistoimintaneuvotteluissa.

Sosiaali- ja terveystaloudessa asiakasmaksuja nostetaan asiakasmaksuasetuksen mukaisesti sekä vuokratasoja tarkistetaan ja nostetaan. Toimialan palvelutuotantoa tullaan supistamaan ja toiminnan taukoja lisätään. Omaishoidontuen myöntämisperusteita kiristetään uusien tukien osalta.

Sosiaali- ja terveystalouden toimintaa uudistetaan edelleen siirtämällä painopistettä perustason palveluihin kehittämällä hoito- ja palveluketjuja, vaikuttavia työmenetelmiä ja digitaalisia palveluita. Hoitoon pääsyä nopeutetaan moniammatillisen tiimityön toimintamallien kehittämisellä. Hoidon jatkuvuutta tuetaan oman ammattilaisen nimeämisellä sekä pilotoidaan omalääkäri- ja ammatinharjoittajamallia. Sosiaali- ja terveystalouden tilannekeskuksen toimintaa valmistellaan.

Pelastustoimen toimialalla talousarvioesitys sisältää noin 2 miljoonaa euroa sopeutustoimenpiteitä. Talousarvion valmistelussa lähtökohtina ovat lakisääteisten palveluiden suorituskyvyn turvaaminen, suunnitelmalliset palvelujen kehittämistoimenpiteet, realistinen ja ennustettava taloudenhallinta sekä päätetyt talouden sopeuttamistoimenpiteet talousarvioraamin mukaisesti. Uudistetulla pelastuslaitoksen organisaatiolla aloitetaan palvelutuotanto 1.1.2025 alkaen. Ensihoidon

palvelutuotanto siirretään pelastuslaitoksen toiminnasta sosiaali- ja terveyspalveluiden toimialan Terveystieteiden palvelut -vastuualueen toiminnaksi 1.1.2025 alkaen. Palvelutasopäätöksen mukaisten kehittämistoimenpiteiden henkilöstökustannusvaikutuksia pienennetään suunnitelmallisella rekrytoinnilla sekä hankintoja ja investointeja karsimalla. Henkilöstön saatavuus on merkittävässä roolissa toimialan palvelutuotannon suorituskyvyn tulevaisuutta tarkasteltaessa.

Investointisuunnitelma vuosille 2025–2028 ja 2026–2029

Hyvinvointialueesta annetun lain 16 §:n mukaan hyvinvointialueen on vuosittain laadittava investointisuunnitelma seuraavaa tilikautta seuraavien neljän tilikauden aikana aloitettavista hyvinvointialuekonsernin investoinneista ja niiden rahoituksesta. Investointisuunnitelmaa koskeva esitys tulee toimittaa hyväksyttäväksi kalenterivuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle, sisäministeriölle ja valtiovarainministeriölle.

Tarkoituksena on varmistaa, että hyvinvointialue suunnittelee investoinnit taloudellisesti kestävästi siten, että niihin käytettävissä oleva rahoitus riittää ja että hyvinvointialueiden laajoja investointeja koskevat hankkeet suunnitellaan valtakunnallisten strategisten tavoitteiden mukaisesti ja kustannusvaikuttavasti huomioiden muiden hyvinvointialueiden vastaavat suunnitelmat sekä väestön palvelutarpeet.

Investointisuunnitelma koostuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen osasuunnitelmista. Investointisuunnitelman tulee sisältää tiedot investoinneista ja investointia vastaavista sopimuksista. Lisäksi sen tulee sisältää tiedot hyvinvointialueen toimitilojen ja kiinteistöjen sekä muiden pitkävaikutteisten hyödykkeiden suunnitelluista luovutuksista.

Hyvinvointialueiden investointeja rajoittaa valtioneuvoston vahvistama lainanottovaltuus. Investointisuunnitelma ei saa olla ristiriidassa hyvinvointialueesta annetun lain 15 §:ssä tarkoitetun hyvinvointialueen lainanottovaltuuden kanssa, eli lainanottovaltuuden perusteella otettavaksi suunnitellun lainarahoituksen sekä mahdollisen muun rahoituksen tulee kattaa suunnitelman sisältävät menot. Saatuaan hyvinvointialueen investointisuunnitelman, sosiaali- ja terveysministeriö ja vastaavasti sisäministeriö hyväksyy tai hylkää suunnitelman. Investointisuunnitelma käsitellään kokonaisuutena eli yksittäisiä hankkeita ei käsitellä, hyväksytään tai hylätään.

Esitys Keski-Suomen hyvinvointialueen vuosien 2025–2028 ja 2026–2029 investointisuunnitelmaksi on liitteenä. Keski-Suomen hyvinvointialueen vahvistettu lainanottovaltuus vuodeksi 2025 on nolla euroa. Vuonna 2025 tulorahoituksella ei pystytä kattamaan investointimenoja ja tästä syystä on käynnistettävä prosessi hyvinvointialueen lainanottovaltuuden korottamiseksi.

Investointisuunnitelma tulee toimittaa ministeriöille joulukuun loppuun mennessä. Keväällä 2025 valtioneuvosto päättää lainanottovaltuudesta, jolloin hyvinvointialueilla on mahdollisuus täydentää toimittamaansa investointisuunnitelmaa vuoden 2024 tilinpäätöstietojen valmistuttua. Ministeriöt ilmoittavat hyvinvointialueille investointisuunnitelmien hyväksymisistä toukokuussa 2025. Hyvinvointialueiden on päätettävä talousarvionsa mukaan lukien investoinnit vuoden 2024 loppuun mennessä.

Hoito- ja hoivapalvelujen tuotteistuksen ja laskutuksen perusteet, ostopalvelujen tuotteistuksen ja kauttalaskutuksen perusteet ja

muiden palvelujen laskituksen perusteet

Hallintosäännön 86 §:n mukaan aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista talousarvion yhteydessä. Toimialajohtaja päättää toimialallaan hoito- ja hoivapalvelujen, muiden palvelujen, töiden ja tuotteiden suoritehinnat aluevaltuuston hyväksymien yleisten perusteiden pohjalta. Hallintosäännön 22 §:n mukaan viranomaisen voi siirtää sille hallintosäännössä määrättyä toimivaltaa edelleen alaiselleen viranomaiselle. Se, jolle toimivaltaa on edelleen siirretty, ei voi enää siirtää toimivaltaa edelleen. Muutoin maksujen perusteista ja euromääristä päättää tarkemmin aluehallitus.

Liitteessä 6 on esitetty hoito- ja hoivapalvelujen tuotteistukseen, hoito- ja hoivapalvelujen laskutukseen, ostopalvelujen tuotteistukseen, ostopalvelujen kauttalaskutukseen ja muiden palvelujen laskutukseen liittyvät perusteet. Periaatteet ovat pääsääntöisesti vastaavat kuin vuonna 2024.

Talousarvioesityksen käsittely

Talousarvioesitystä on käsitelty toimielinten seminaareissa lokakuun alkupuolella ja toimielimet antavat lausuntonsa esitykseen lokakuun aikana.

Aluevaltuuston info hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksestä pidettiin 22.10.2024 ja aluevaltuusto käy lähetekeskustelun talousarvioesityksestä 12.11.2024.

Aluehallituksen talousarvioseminaari pidetään 26.-27.11.2024 ja aluehallitus antaa talousarvioesityksensä 27.11.2024. Aluevaltuusto käsittelee talousarvion kokouksessaan 10.12.2024.

Toimivalta

Hallintosääntö 72 § ja 86 §

Esittelijä	Hyvinvointialuejohtaja Tollet Jan
Päätösehdotus	Aluehallitus merkitsee tiedoksi hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksen ja esittää aluevaltuustolle, että se käy lähetekeskustelun talousarvioesityksestä 12.11.2024.
Päätös	